

stichting
Zenobia الزبيرة

JAARVERSLAG 2021

Inhoudsopgave

1. Voorwoord van de voorzitter.....	3
2. Gegevens stichting	5
a. Algemene gegevens	5
b. Bestuurssamenstelling.....	5
c. Contactgegevens.....	5
3. Verslag van het bestuur	6
a. Doelstelling.....	6
b. Activiteiten in 2021	6
c. Activiteiten in 2022.....	10
d. Beleid	11
4. Realisatie boekjaar 2021	17
5. Begroting 2022.....	19
6. Verklaring Raad van Toezicht.....	21
7. Ondertekening	22

1. Voorwoord van de voorzitter

Met velen hoopte het bestuur van Stichting Zenobia dat het jaar 2021 een lineair, opwaarts verloop van (of liever: uit) de pandemie zou kennen; helaas is dit verloop echter akelig cyclisch gebleken. Ondanks de beperkende maatregelen die tijdens een groot aantal maanden van kracht waren, heeft het vernieuwde bestuur – in januari 2021 traden vier nieuwe bestuursleden aan – in zijn eerste jaar toch een aanzienlijk aantal geplande activiteiten georganiseerd en nieuwe initiatieven opgezet. Er vonden twee congressen plaats in één jaar, die beide op een eigen manier ongebaande paden betraden. Discussies over diversiteit en inclusiviteit, met name binnen het onderwijs, vinden hun weerslag op de ideologie van de Stichting. Met de uitreiking van een *Onderwijspecial* van de Zenobiabeurs en een razendsnelle samenstelling van een bundel over de “inclusieve oudheid” zijn op dit gebied direct resultaten geboekt. Deze initiatieven werden voor het grootste gedeelte van achter beeldschermen geconcipieerd en georganiseerd. De vreugde was groot toen aan het eind van de zomer het bestuur in nieuwe samenstelling voor het eerst fysiek kon vergaderen; groter nog dat het Jozefcongres in de prachtige theaterzaal van de OBA kon plaatsvinden. Dat we voorlopig weer tot het scherm veroordeeld zijn, stemt dan ook droevig, al beschikken we inmiddels over de nodige ervaring.

Toen wij in januari 2021 als bestuur aan onze nieuwe termijn begonnen, stelden wij ons ten doel om, naast de organisatie van de reguliere activiteiten, ook enkele structurele zaken binnen de Stichting te verbeteren. Wij nemen graag de aanbeveling van het vorige bestuur over om een groter en diverser publiek te bereiken. Daartoe zouden we enerzijds onderzoekers en artiesten actiever willen betrekken bij de publiciteit van activiteiten, anderzijds willen we ons contactenbestand verbeteren door er op inhoud groepen in aan te brengen, waarmee we gericht een publiek kunnen benaderen voor onze activiteiten. Ook liggen er plannen om ons donatiesysteem te moderniseren door middel van een eenvoudiger aanmeldformulier en een automatische incasso. Daar kwam gedurende het jaar nog de ambitie bij om als Stichting Zenobia ook een rol te spelen binnen het onderwijs. Hoewel er op deze gebieden in meerdere of mindere mate voortgang is geboekt, zien we ook dat we aan deze structurele zaken helaas moeilijk toekomen. Dit heeft er in belangrijke mate mee te maken dat digitale vergaderingen, die we tot een lengte van 2 uur proberen te beperken, zich slecht lenen voor het nadenken en uitwerken van kwesties die niet onze directe aandacht vergen. We hopen in het komende jaar vaker bijeen te kunnen komen (ook bij één of meerdere heidagen), zodat we ook aan deze structurele zaken kunnen werken.

Ondertussen kijken we echter ook met tevredenheid terug op de (nieuwe) ervaringen die we in 2021 rond activiteiten en partnerschappen hebben opgedaan. Het succes van donaties rond het Venetiëcongres is in het vorige jaarverslag al ter sprake gekomen en zullen we hier dus niet nogmaals uitgebreid behandelen. Met het Jozefcongres organiseerden we voor het eerst een congres met een externe congresmeester - een situatie die door het vorige bestuur als ambitie was gesteld - en op een nieuwe locatie. Het samenwerken met een externe congresmeester, Annachiara

Raia, was weliswaar zeer stimulerend, maar bracht niet de organisatorische verlichting die ervan werd verwacht: veel zaken moesten immers alsnog tussen haar en de organisatie van de Stichting worden gecommuniceerd. Het organiseren van een congres in de Openbare Bibliotheek Amsterdam is zeer goed bevallen: de organisatie van de OBA biedt uitstekende professionele ondersteuning voor een lage prijs; inhoudelijk was er aan beide kanten veel enthousiasme. Dit contact hopen we dus voort te kunnen zetten. Het valt ons ten slotte wel op dat de enkele, digitaal uitgezonden lezingen, een groter publiek trekken dan beide congressen, terwijl die laatste uiteraard veel meer organisatie geven. Dit kan eventueel een aanleiding zijn om de congressen in de bestaande vorm te heroverwegen.

Ondanks de geldende beperkingen en soms moeilijke persoonlijke omstandigheden kijken we als nieuw bestuur terug op een mooi eerste jaar, waaruit we veel motivatie kunnen putten voor het volgende jaar.

2. Gegevens stichting

a. Algemene gegevens

Naam: Stichting Zenobia

KvK-nummer: 34309831

RSIN-nummer: 819816590

b. Bestuurssamenstelling

Voorzitter: Maurits de Leeuw

Secretaris: dr. Michèle Meijer

Penningmeester: Sven Betjes

Commissaris intern: Emma Huig

Publiciteit: Hilde Zwart

Commissaris extern (voorheen: acquisitie): Tim Vroegindeweij

Bijzonder bestuurslid: dr. Johan Weststeijn

c. Contactgegevens

Stichting Zenobia

Schoorlstraat 63

1024 PP Amsterdam

info@stichtingzenobia.nl

www.stichtingzenobia.nl

3. Verslag van het bestuur

a. Doelstelling

In het gebied rondom de Middellandse Zee is het nooit rustig geweest. Al duizenden jaren ontmoeten culturen en volkeren elkaar daar. Deze ontmoetingen liggen ten grondslag aan ontelbare culturele kruisbestuivingen, van oudheid tot heden en in alle aspecten van de samenleving: van religie tot recht en van techniek tot kunst, literatuur en muziek. De Stichting dankt haar naam aan Zenobia, de derde-eeuwse koningin van de Syrische woestijnstad Palmyra. Als historische figuur leeft zij voort in verschillende tradities in het Middellandse Zeegebied.

Stichting Zenobia wil in de eerste plaats een podium bieden voor de bestudering van de fluctuerende interacties en dynamische verbanden tussen de verschillende culturen rondom de Middellandse Zee. De voornaamste doelstelling van de Stichting is daarmee tweeledig: zij richt zich enerzijds op het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek, anderzijds op het overbrengen van de laatste inzichten naar een groter publiek, of in andere woorden: het verbinden van wetenschap en maatschappij. Een tweede doel van Stichting Zenobia is om tentoonstellingen en actueel werk van musici en kunstenaars een culturele en historische context te geven. Met beide doelen wil Stichting Zenobia tevens verbreding en verdieping bieden bij actuele oost-westverhoudingen.

b. Activiteiten in 2021

In 2021 heeft Stichting Zenobia de volgende activiteiten gerealiseerd:

27 februari, 10:00-17:00 uur, het Vijftiende Zenobiacongres: “Van de Lagune tot de Levant: Venetië en het Oosten” (online)

Een congres over Venetië en het Oosten was voor velen binnen Stichting Zenobia een lang gekoesterde wens. Oorspronkelijk was dit vijftiende congres gepland op 7 november 2020 met Merel van Gulik, Raphael Hunsucker en Maurits de Leeuw als congresmeesters. We hebben destijds echter besloten om het congres te verplaatsen naar 27 februari 2021, in de hoop dat het congres dan tenminste hybride plaats kon vinden. Vanwege de toen geldende coronamaatregelen moest het congres uiteindelijk alsnog volledig online plaatsvinden; alleen Maurits bleef over als congresmeester. We hebben ervoor gekozen om de sprekers te vragen hun lezingen van te voren op te nemen en het congres via Zoom Webinar plaats te laten vinden, waarbij de video's van de lezingen werden afgewisseld met Q&A-sessies. Tijdens deze sessies konden mensen via de chat vragen stellen aan de sprekers, die hiervoor live hadden ingeschakeld.

Omdat het bestuur noch het Organiserend Comité ervaring had met het organiseren van een online congres op deze manier, was het in de aanloop naar het congres en op de dag zelf alle hens

aan dek. Toch had deze manier, waarbij we zelf alles via Zoom organiseerden, onze voorkeur boven het livestreamen van het congres vanaf een bepaalde locatie. Het bij elkaar krijgen van organisatoren, sprekers en moderatoren op één plek in Amsterdam was lastig geweest omdat niet iedereen in Nederland was. Daarnaast zou het bijeenbrengen van de sprekers en in het bijzonder het huren van een locatie met geschikte apparatuur en technicus aanzienlijke kosten met zich mee hebben gebracht, terwijl we de drempel om het congres bij te wonen juist zo laag mogelijk wilden houden met gratis tickets.

We zijn tevreden dat ondanks het mooie weer op 27 februari en de lange zit die het moet zijn geweest, 140 mensen naar de livestream hebben gekeken. Dit aantal bleef gedurende de dag vrij constant en is nooit onder de 100 gekomen, zelfs niet bij de afsluiting.

Omdat het organiseren van een online congres ook kosten met zich meebrengt (o.a. sprekersvergoedingen, Zoom-abonnement), hebben we bezoekers gevraagd om een eenmalige, vrijwillige donatie te doen. We zijn blij verrast door de vele donaties die we op deze manier tijdens en na het congres hebben mogen ontvangen (gemiddeld ca. 7,50 euro per bezoeker). Uit het constante bezoekersaantal, de donaties en de reacties die via de chat en de mailbox binnen zijn gekomen maken we op dat mensen positief waren over de organisatie en de inhoud van het congres. De prestatie van het Organiserend Comité, dat zich onder kersverse voorzitter Fenno Noij met een digitaal congres op geheel onbekend terrein begaf, is hier in het bijzonder vermeldenswaardig: in handen van het Comité verliep de techniek van het congres vlekkeloos!

Het programma bestond uit tien korte lezingen (20 minuten per keer) waarin experts onder meer over het oriëntaalse karakter van de Venetiaanse architectuur en schilderkunst spraken, maar ook over het moderne Aziatische toerisme in Venetië. Het thema “Venetië en het Oosten” weerklonk ook in muzikale zin: musici van het Koninklijk Conservatorium namen op ons verzoek stukken van Mozart en Vivaldi op die tijdens het congres werden uitgezonden. Zie voor het programma: <https://www.stichtingzenobia.nl/activiteiten-2/het-vijftiende-zenobiacongres-venetie-en-het-oosten/>

Bezoekersaantal: ca. 140 (gratis)

31 maart, de Zesde Zenobialezing, “Medea en het Oosten”, Prof. dr. Maarten de Pourcq, livestream vanuit het Rijksmuseum van Oudheden (online)

Op 31 maart nam Maarten de Pourcq ons mee naar het land van de mythische heldin Medea, een regio die nu onderdeel is van Georgië. Maarten had onderzoek gedaan naar de relatie van de Georgiërs met Medea, een relatie die zeer complex bleek te zijn. Hij zette zijn verhaal luister bij met anekdotes en foto's van zijn eigen reis door Georgië. Zie voor een abstract van zijn lezing: <https://www.stichtingzenobia.nl/category/lezingen/>.

De Zenobialezing vond zoals ieder jaar plaats in samenwerking met het RMO. Dit jaar bestond deze samenwerking eruit dat het RMO via hun eigen webinar-systeem de vooraf opgenomen introductie van Emma en lezing van Maarten uitzond. Zenobia zorgde voor een aansluitende live Q&A-sessie via Zoom voor geïnteresseerden. Aan deze live sessie deden zo'n 35 mensen mee van de 150 die de lezing zelf hadden bijgewoond. We vonden deze constructie met een aparte Zoom goed werken. De Zoomsetting, waarbij veel mensen ook hun camera aanzetten, zorgde voor een informele sfeer en bood bezoekers de mogelijkheid om contact te maken met de spreker. Dit leidde tot mooie vragen en interessante discussie.

Bezoekersaantal: ca. 150 (gratis)

15 april, 20:00-22:00 uur, “De oudheid in zwart-wit? Een panel-discussie over inclusiviteit en diversiteit in de wereld van de Klassieken”, livestream vanuit het Rijksmuseum van Oudheden (online)

Voor de jaarlijkse Zenobia-avond in de Week van de Klassieken, met dit jaar als thema “Inclusieve Oudheid”, heeft dr. Inger Kuin, hoofdredacteur van de Zenobiareeks, een paneldiscussie georganiseerd over etnisch-culturele diversiteit en oudheidstudies (binnen de academie en daarbuiten). De panelleden waren Ruwan van der Iest, assyrioloog, theoloog en promovendus aan de Rijksuniversiteit Groningen; dr. Miko Flohr, oudhistoricus en universitair docent aan de Universiteit Leiden; en Rosa van Gool, classica en correspondentie Italië, Griekenland en de Balkan voor de Volkskrant. Wederom was de discussie zelf van te voren opgenomen, maar was er voor het publiek de mogelijkheid om vragen te stellen, waar goed gebruik van werd gemaakt en wat tot een mooie, aanvullende discussie leidde. De uitzending werd i.t.t. de Zenobialezing volledig door het RMO verzorgd.

Bezoekersaantal: 171 (gratis)

30 oktober, 11:00-17:00 uur, Openbare Bibliotheek Amsterdam, het Zestiende Zenobiacongres: “Jozef | יוסף | يوسف : Hoe een 3000 jaar oud verhaal de wereld over reisde” (hybride)

Het idee voor het thema van dit congres kwam van dr. Annachiara Raia (UD Leiden). Zij vroeg Stichting Zenobia begin 2020 om samen iets te organiseren n.a.v. haar project *Rewriting Yusuf*. Het bestuur kwam al snel tot de conclusie dat de figuur Jozef/Yusuf zich goed leende als thema voor het jaarlijkse congres. Vlak na het Venetiëcongres begon de organisatie met Annachiara als externe congresmeester (en met Michèle als co-congresmeester namens Zenobia). Annachiara kwam met het idee om het Huis van alle Talen van de Openbare Bibliotheek Amsterdam te benaderen als locatie voor het congres. Het eerste kennismakingsgesprek met Jessica van der Sluis, programmamaker van Huis van alle Talen, was heel positief en er werd meteen besloten het congres hybride te laten plaatsvinden in de theaterzaal van de OBA.

Stichting Zenobia heeft veel gehad aan de samenwerking met de OBA. Jessica en een aantal van haar collega's hebben in aanloop naar het congres meegedacht bij alle organisatorische aspecten en op de dag zelf werd het Organiserend Comité professioneel bijgestaan door een floormanager en twee technici. De livestream zelf was ook mooi vormgegeven, waardoor ook de storytelling performance online goed uit de verf kwam. We zijn blij dat de OBA heeft aangegeven open te staan voor toekomstige samenwerkingen.

De Stichting en Annachiara wilden de tickets voor het congres goedkoper maken om de drempel voor fysieke bezoekers zo laag mogelijk te maken. Omdat we dit jaar naast prachtige bijdragen van (deels nieuwe) sponsors ook de zaal van de OBA gesponsord hebben gekregen, was het mogelijk om de prijzen voor fysieke bezoekers laag te houden en de tickets voor de livestream gratis.

Het programma bestond uit zes lezingen waarin experts lieten zien hoe het Jozefverhaal net als Jozef zelf flinke afstanden heeft afgelegd: van Oost-Java tot Marokko vinden we het verhaal in verschillende talen en media terug. Hoe is Jozef door verschillende mensen toegeëigend? En hoe is zijn verhaal daarbij door de eeuwen heen van betekenis veranderd? De dag werd luister bijgezet door een storytelling performance. Zie voor het volledige programma en het boekje: <https://www.stichtingzenobia.nl/congressen/het-zestiende-zenobiacongres-jozef/>.

Ten slotte vond tijdens het congres ook de lancering plaats van de virtuele tentoonstelling “Joseph: A Wandering Story”, op het platform *Things That Talk*, samengesteld door de congresmeesters en geredigeerd en vormgegeven door Fresco Sam-Sin. De tour bestaat uit bijzondere objecten die allemaal op hun eigen manier verwant zijn aan het Jozefverhaal (zie: <https://thingsthattalk.net/en/zone/Joseph>). De tour is in principe open-ended: er wordt binnenkort in ieder geval nog een object toegevoegd, en mogelijk nog meer.

Natuurlijk waren er ook dingen die beter hadden gekund, in de eerste plaats het bezoekersaantal. Ondanks dat de theaterzaal goed gevuld was (80, waarvan 65 betalende bezoekers) en er ook een online publiek was (50), hadden we gehoopt op meer fysieke bezoekers. Wat meespeelde bij de keuze om de OBA te benaderen was dat we hiermee een nieuw publiek wilden bereiken. Uit het feit dat er slechts 5 kaarten met OBA-korting zijn verkocht, kunnen we concluderen dat dit doel niet bereikt is. Dit is naderhand met de OBA besproken, waarbij er ook een aantal ideeën zijn geopperd voor hoe dit een volgende keer beter kan (o.a. d.m.v. fysieke posters op de geschiedenisafdeling en flyers in gereserveerde boeken die aansluiten bij het thema van het congres). Zelf denken we dat we voor het komende congres moeten proberen om gerichter studenten te benaderen. Hiervoor zijn aan het begin van 2021 met het nieuwe bestuur goede ideeën voor bedacht, maar die zijn in aanloop naar dit congres blijven liggen. Hierbij valt o.a. te denken aan:

- meer richten op een combinatie van instagram, twitter en linkedin (i.p.v. facebook en instagram);

- bij aanvang van de organisatie van het congres via opleidingsdirecteuren van relevante opleidingen meteen op zoek gaan naar docenten van collegereeksen die bij het thema van het congres aansluiten;
- bij aanvang van de organisatie van het congres contact opnemen met landelijke onderzoeksscholen (bijv. OIKOS en OSMED) om te vragen of het congres onderdeel kan uitmaken van de lijst van activiteiten waarvoor Rema- en PhD-studenten ECTS kunnen verdienen.

Hoewel we positieve reacties hebben gehad van sprekers, bezoekers en de OBA over de inhoudelijke bijdragen van het congres en de storytelling performance, blijkt uit de interne evaluatie dat een aantal dingen beter hadden gekund, zoals een korte uiteenzetting van het Jozefverhaal in de introductie en hetzij meer aandacht voor het Jozefverhaal in de joodse en christelijke tradities hetzij een duidelijkere communicatie in titel en informatie dat het vooral om het Jozefverhaal in islamitische tradities ging. Deze punten worden door Annachiara meegenomen bij het redigeren van de congresbundel.

Bezoekersaantal: 80 fysiek (normaal tarief 15 euro/kortingstarief 7,50 euro), 50 online (gratis)

Bezoekersaantallen

In het Jaarverslag 2020 constateerden wij dat de bezoekersaantallen van de activiteiten die in 2020 noodgedwongen via livestream moesten worden uitgezonden, hoger uitvielen dan te verwachten zou zijn geweest wanneer deze activiteiten fysiek hadden plaatsgevonden. Zo ging in het bijzonder de Zenobialezing 2020, met 410 kijkers, ver over de ca. 100 fysieke bezoekers die in de jaren daarvoor de lezing bezochten heen. Wat betreft 2021 kunnen we constateren dat individuele online lezingen wederom de meeste bezoekers trokken. 150 (Zesde Zenobialezing) en 171 (Week van de Klassieken) tegenover 140 en 130 voor de twee congressen. De lagere aantallen voor de congressen kunnen meerdere redenen hebben en we vinden het lastig om hier in coronatijd conclusies over te trekken. Liever kijken we vooruit naar hoe we voor het komende congres een diverser publiek kunnen bereiken. Een aantal ideeën hiervoor zijn hierboven reeds besproken.

c. Activiteiten in 2022

Voor 2022 staan in ieder geval de volgende activiteiten op het programma:

- 25 januari, 19:30-21:00 uur, livestream vanuit het Rijksmuseum van Oudheden: **De Zevende Zenobialezing: “Scheiden of verbinden: over grenzen in de antieke wereld tussen Oost en West”, door prof. dr. Daniëlle Slootjes (UvA).** In deze lezing zal Daniëlle bespreken hoe ons denken over verschillende soorten grenzen in de antieke wereld ons zowel vooruit heeft geholpen als in de weg staat in het begrijpen van oude beschavingen. De lezing zal worden voorafgegaan door de boekpresentatie van het achtste deel uit de

Zenobiareeks, *Xerxes' droom: De lange schaduw van zijn Griekse veldtocht*, onder redactie van dr. Mathieu de Bakker en dr. Janric van Rookhuijzen.

- 9 maart, Rijksmuseum van Oudheden, **boekpresentatie van *De Huid van Cleopatra***, het negende deel uit de Zenobiareeks, dat zal gaan over oudheid en etniciteit, onder redactie van Emma Huig, dr. Inger Kuin en Mirte Liebrechts.
- 17 maart, **jaarlijkse Zenobia-avond tijdens de Week van de Klassieken in het Rijksmuseum van Oudheden (thema: “Propaganda”)**. De avond zal dit keer worden aangekleed door dr. Martijn Icks (UvA). Martijn zal in zijn lezing de veelzijdige propaganda en anti-propaganda behandelen onder één van de meest controversiële keizerkoppels, Justinianus en Theodora.
- **Het Zeventiende Zenobiacongres**, met als thema “Steppevolkeren” (congresmeesters: Sven Betjes en Ivo Wolsing) (plaats en datum worden later bekend gemaakt).

d. Beleid

Organisatorisch

Per 1 januari 2021 traden vier nieuwe bestuursleden aan: Sven Betjes (penningmeester), Emma Huig (commissaris intern), Tim Vroegindewij (commissaris extern) en Hilde Zwart (publiciteit). Twee bestuursleden uit het vorige bestuur hebben hun termijn verlengd: Maurits de Leeuw (voorzitter, voorheen commissaris intern) en Michèle Meijer (secretaris). Tijdens onze eerste vergadering hebben we o.a. besproken dat we tijdens onze bestuurstermijn willen nadenken over diversiteit en inclusiviteit binnen het (volgende) bestuur en andere organen van de Stichting.

De Raad van Toezicht bestaat uit prof. dr. Maaike van Berkel (voorzitter), dr. Floris van den Eijnde en Victor Broers. Gezamenlijk treffen zij het bestuur eens per jaar om het jaarverslag van inhoudelijk commentaar te voorzien. De huidige bestuurstermijn van de leden van de Raad van Toezicht loopt van juli 2019 tot en met juli 2022.

Per 1 januari is de Raad van Advies versterkt door Martje de Vries. De twee andere leden zijn: Raphael Hunsucker en dr. Janric van Rookhuijzen. De leden van de Raad van Advies kunnen zowel gezamenlijk als individueel door het bestuur om advies worden gevraagd. Ook kunnen de leden zowel gezamenlijk als individueel het bestuur van (ongevraagd) advies voorzien. Gezamenlijk treffen zij het bestuur minstens eens per jaar. Dit is voor het bestuur moment van reflectie, en een mogelijkheid om na te denken over langere-termijnplannen voor de Stichting.

Het Organiserend Comité bestond op 1 januari 2021 uit Fenno Noij (vz.), Arjan Breukel, Merel van Gulik, Emma Huig, Maurits de Leeuw, Michèle Meijer, Pim Möhring, Lieke Rademakers, Tim Vroegindewij, Ivo Wolsing en Hilde Zwart. Het OC is voornamelijk actief in de organisatie van het jaarlijkse congres. Ieder jaar wordt bij aanvang van de organisatie van het congres een nieuw OC samengesteld. Bestaande leden van het OC kunnen dan aangeven of ze aan willen blijven of

niet. Indien nodig worden nieuwe leden geworven door de voorzitter. Zodoende is na het Venetiëcongres de samenstelling van het OC gewijzigd. Het team dat het Jozefcongres heeft georganiseerd bestond uit: Fenno Noij (vz.), Arjan Breukel, Emma Huig, Michèle Meijer, Lieke Rademakers, Ewan Short, Tim Vroegindewij en Anne Walvius. Naar aanleiding van het Jozefcongres heeft Fenno aanbevolen de positie van voorzitter van het OC, met name ten opzichte van de congresmeesters, te heroverwegen.

Er hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling van de Reeksredactie. Sinds 1 april 2020 bestaat deze uit: dr. Inger Kuin, Raphael Hunsucker, dr. Johan Weststeijn, Mirte Liebregts en Maurits de Leeuw (secretaris). In 2022 geeft Maurits het secretarissokje over aan Emma Huig.

Dit jaar is de Zenobiabeurs – Onderwijseditie in het leven geroepen en voor het eerst toegekend (zie onder *Zenobiabeurs - Onderwijseditie*). De jury die speciaal voor deze nieuwe beurs is benoemd, bestaat uit: dr. Diederik Burgersdijk (vz.), dr. Evelien Bracke, dr. Gunay Uslu en Kristel Henquet (secretaris).

Ideologisch

In 2020 stelden we een nieuwe visie op. De belangrijkste punten van de nieuwe visie waren als volgt:

- gezien de recente wetenschappelijke ontwikkelingen binnen oudheidstudies, archeologie enz. wilden we meer nadruk leggen op kruisbestuivingen en interconnectiviteit in en rond het Mediterrane bekken in plaats van de oost-westdichotomie;
- daarnaast wilden we ons meer richten op hoe we wetenschappelijk onderzoek toegankelijk kunnen maken voor een (nog) groter, diverser publiek, bijv.:
 - a. door meer aansluiting op actuele maatschappelijke discussies over culturele en historische identiteit, waarin de oost-westtegenstelling vaak een rol speelt;
 - b. door tentoonstellingen en actueel werk van musici en kunstenaars een culturele en historische context geven;
 - c. en—n.a.v. het richten op culturele interacties rond het Mediterrane bekken in plaats van oost vs. west—door ook aandacht te geven aan andere oriëntaties op de windroos.

In 2021 hebben we getracht aan deze drie speerpunten gevolg te geven. Zo gaf tijdens het Venetiëcongres Jan van der Borg een lezing getiteld “Venetië als bestemming voor Aziatische toeristen. Een analyse van de recente ontwikkelingen en een blik op de toekomst” en werd de Zenobia-avond in de Week van de Klassieken gewijd aan inclusiviteit en diversiteit in de oudheid en oudheidstudies (punt a); zowel voor het Venetiëcongres als het Jozefcongres hebben we musici/artiesten gevraagd een voorstelling voor te bereiden (punt b); en met de lezing van Maarten

de Pourcq over Medea in Georgië en bijdragen over het Jozefverhaal in o.a. Oost-Java en de Swahilikust hebben we de Europa-Midden-Oostenaxis losgelaten (punt c). Natuurlijk zal de focus altijd blijven liggen op culturele interacties in het *Mediterrane bekken*.

Het publieke debat over het diverser en inclusiever maken van het klassieke-talenonderwijs in het voortgezet onderwijs heeft in 2021 een vlucht genomen. We hebben in het voorjaar geconstateerd dat dit een blinde vlek is geweest voor het bestuur en dat het binnen de doelstelling van de Stichting past om niet alleen de vertaalslag van recente wetenschappelijke ontwikkelingen binnen oudheidstudies naar het bredere publiek te faciliteren, maar ook naar het voortgezet onderwijs. Docenten werken vaak nog met lesmethodes waarin expliciet of impliciet een beeld wordt geschetst van de Grieken en Romeinen als beginpunt van de Europese beschaving en waarin geen aandacht wordt besteed aan het bestaan van, laat staan culturele interacties met, andere culturen in het Middellandse Zeegebied. Afgezien van vragen in hoeverre en op welke manieren het klassieke-talenonderwijs inclusiever zou moeten worden gemaakt, blijft het een feit dat dit Eurocentrische beeld gewoonweg historisch incorrect is, wat reden genoeg is om hier als Stichting aandacht aan te besteden. We hebben toen als bestuur nagedacht over manieren waarop we als Stichting deze vertaalslag van wetenschappelijk onderzoek naar het voortgezet onderwijs zouden kunnen ondersteunen, bijvoorbeeld d.m.v. een nascholingsreeks voor docenten. Tegelijkertijd kwam Kristel toen met het idee voor een Onderwijseditie van de Zenobiabeurs (zie onder). Het bestuur heeft toen samen met Kristel een call geschreven voor de Onderwijsbeurs en meegedacht over de samenstelling van de jury. We blijven de discussie volgen en nadenken over andere manieren waarop we het in bredere context plaatsen van de klassieke oudheid in het voortgezet onderwijs kunnen ondersteunen. In 2022 besluiten we dan of we dit speerpunt ook willen opnemen in de doelstelling van de Stichting.

Zenobiabeurs – Onderwijseditie

Omdat we maar liefst 11 aanvragen hadden gehad voor de nieuwe tweejaarlijkse Zenobiabeurs in 2020 (1000 euro), ontstond de wens om de beurs in 2021 opnieuw uit te reiken. Het idee voor een speciale editie van 500 euro voor een onderwijsproject kwam van Kristel Henquet, de secretaris van de jury van de gewone Zenobiabeurs, n.a.v. het publieke debat over het huidige klassieke-talenonderwijs.

De onderwijseditie is bedoeld ter ondersteuning van een project om educatie over de oudheid in het primair en secundair onderwijs diverser en (daarmee) inclusiever te maken. De beurs ondersteunt een studie en eindproduct in de breedste zin van het woord, van een (online) educatieve module tot een te publiceren didactisch artikel. De call stond open voor iedereen – het was niet noodzakelijk om geaffilieerd te zijn aan een school of wetenschappelijke instelling. De kwaliteit van de aanvragen werd beoordeeld door een speciaal voor deze onderwijseditie door Kristel samengestelde jury, bestaande uit dr. Diederik Burgersdijk (voorzitter), dr. Evelien Bracke en dr. Gunay Uslu, met Kristel als onafhankelijk secretaris namens Zenobia.

De deadline was 17 oktober 2021. Er zijn in totaal 4 aanvragen binnengekomen, waarna de jury unaniem heeft besloten om de beurs toe te kennen aan het project “Archeologie in de Klas”. Aanvragers Helle Hochscheid, Pouline Remijn en Jetske van Veen hebben als doel om basisschoolleerlingen bekend te maken met archeologie, hierbij aandacht bestedend aan oost en west en met objecten uit de hele wereld. Het project begeleidt de leerlingen in het verwerven van theoretische kennis, maar ook in het ontwikkelen van verschillende vaardigheden en het ontdekken van hun talenten. Volgens de jury zijn de doelstellingen van het project duidelijk en sluiten ze aan bij de doelstellingen van Stichting Zenobia: leerlingen komen in aanraking met archeologie en verschillende culturen, wat bijdraagt aan een divers beeld van de oudheid en aan het ontwikkelen van vaardigheden. De redactie van Kleio heeft gevraagd of de aanvragers een stuk over hun project willen schrijven voor dit tijdschrift.

De jury heeft het bestuur van Stichting Zenobia daarnaast ter overweging meegegeven om een samenwerking voor te stellen aan de aanvragers van het project dat als tweede is geëindigd, “Een Mesopotamische Odyssee: ingangen naar inclusiviteit in het schoolcurriculum van klassieke-talenonderwijs”. Het doel van aanvragers Hanna Hoogenraad en Bas Wagenaar is om een lessenserie te ontwikkelen als aanvulling op het bestaande curriculum, waarin de oudheid in een breder perspectief dan alleen Grieken en Romeinen wordt geplaatst. Daarnaast willen ze graag een studiemiddag voor docenten organiseren om de lessenserie te lanceren. Het bestuur heeft de aanbeveling van de jury met plezier overgenomen en in januari 2022 heeft een eerste kennismakingsgesprek plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek zijn de volgende manieren waarop Stichting Zenobia dit project zou kunnen ondersteunen besproken: publicatie van leermaterialen op de website (voorjaar 2023); benaderen partners (2022); en organisatie kick-off en studiemiddag (voorjaar 2023).

De Zenobiabeurs - *Onderwijseditie* is in 2021 dus voor het eerst uitgereikt. Op aanbeveling van de jury, die de algemene kwaliteit van de binnengekomen aanvragen prijst, is het bestuur voornemens om deze beurs indien mogelijk elke twee jaar uit te reiken.

Digitaal

De sociale media (Facebook en Instagram) zijn in 2021 beheerd door het bestuurslid Publiciteit, Hilde Zwart. Hilde heeft daarnaast de website up-to-date gehouden en regelmatig de nieuwsbrief (Gazette) verstuurd aan mensen die zich daarvoor ingeschreven hebben.

Sinds het einde van 2018 kan men boeken uit de Zenobiareeks bestellen via de online boekwinkel op de website. De online verkoop is in 2021 enigszins gestagneerd. Zoals gebruikelijk zijn tijdens het congres op de Bazaar wel tien boeken verkocht.

Dit jaar is de zichtbaarheid van Stichting Zenobia op sociale media groter geworden, met name omdat de *stories* van Merel Gulik vanuit Venetië in aanloop naar Venetiëcongres een succes waren. Toch denken we dat het goed zou zijn om in 2022 onze activiteiten ook via twitter en linkedin te gaan promoten, omdat dit met name de platforms zijn waar onderzoekers, docenten en studenten actief zijn. Hiervoor moeten profielen worden aangemaakt op twitter en linkedin.

Omdat de online opkomst bij activiteiten in 2021 hoog bleef, is het onze wens om de activiteiten in 2022 nog steeds zoveel mogelijk hybride plaats te laten vinden, waarbij het online bijwonen van activiteiten gratis blijft.

Donateurs

Een belangrijk speerpunt voor de termijn van het huidige bestuur is het creëren van een vernieuwende, duurzame manier van inkomstengeneratie. In 2021 is daarom geëxperimenteerd met het vragen van vrijwillige donaties voor het online bijwonen onze activiteiten. Dit is voor het eerst gebeurd bij het Venetiëcongres. Zoals boven gezegd hebben we een veel hoger bedrag aan donaties opgehaald dan we op durfden te hopen. Aan het einde van het Jozefcongres is er via de chat een oproep aan online bezoekers gedaan voor een vrijwillige donatie, maar hier is veel minder gehoor aangegeven. We denken dat het feit dat het Venetiëcongres eerst dreigde afgezegd te moeten worden, maar toch online door kon gaan heeft meegespeeld bij de vrijgevigheid van de online bezoekers voor dit congres. Een dergelijke gunfactor leek veel minder aanwezig bij het Jozefcongres, waarvan het bij online bezoekers bekend was dat er ook betalende bezoekers fysiek aanwezig waren. Omdat er tijdens dit congres veel minder aandacht werd geschonken aan het doen van donaties, kan er echter geen conclusie worden getrokken over of deze manier van inkomstengeneratie succesvol zal zijn in de toekomst. De opbrengsten van het Venetiëcongres laten zien dat het wel de moeite waard is om dit opnieuw te proberen.

Daarnaast hopen we vanaf 2022 meer vaste inkomsten te kunnen genereren door middel van het vernieuwen van de manier waarop mensen donateur kunnen worden. Nu is het zo dat mensen naast een eenmalige donatie ook vaste donateur kunnen worden voor 5 jaar. Nadeel van de manier waarop dit nu geregeld is, is dat mensen hiervoor een formulier van de belastingdienst moeten invullen en ondertekend naar ons op moeten sturen, voordat ze van ons als cadeau een boek krijgen. Theoretisch gezien hoeven mensen echter helemaal geen formulier in te vullen om donateur van de Stichting te worden (alleen als ze gebruik willen maken van belastingvoordeel). Een tweede nadeel is dat vaste donateurs zelf ieder jaar een bedrag over moeten maken.

Daarom willen we het vanaf 2022 mogelijk maken voor nieuwe vaste donateurs om door middel van een eenvoudig formulier een automatisch incasso in te stellen. Het langere formulier van de belastingdienst mogen mensen desgewenst ook invullen, maar wordt van onze kant niet gevraagd. Met het incassoformulier kan gevraagd worden naar het adres en emailadres van de nieuwe donateur, waardoor een goede administratie van het donateursbestand kan worden bijgehouden,

en er ook via email contact kan worden opgenomen met donateurs (iets wat voorheen niet mogelijk was, omdat deze adressen nergens ingevuld hoefden te worden). Hiervoor is het nodig een incassocontract met Triodos af te sluiten en de donateurspagina te vernieuwen. Eenmalige donaties blijven natuurlijk ook mogelijk.

Externe partners en contacten

Er lopen formele sponsor- en samenwerkingscontracten met het Taalhuis, Ex Oriente Lux en het Nederlands Klassiek Verbond. De bestuursleden acquisitie en publiciteit hebben dit jaar daarnaast contacten onderhouden met Labrys Reizen, Vereniging Classici Nederland en het Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten. Labrys Reizen heeft in 2020 vanwege de financiële moeilijkheden in verband met de coronamaatregelen helaas besloten om hun jaarlijkse sponsoring van de Stichting voorlopig niet voort te zetten. Wel spraken ze de intentie uit om de sponsorconstructie weer te willen instellen zodra hun financiële situatie dat wel weer toestaat. We begrijpen dat besluit volledig en onderhouden in de tussentijd goede contacten met de organisatie. De nauwe samenwerking met het Rijksmuseum van Oudheden is in 2021 voortgezet door de gezamenlijke organisatie van een evenement in de Week van de Klassieken en de jaarlijkse Zenobialezing. Dit zal in 2022 op dezelfde manier gebeuren. Daarnaast is Stichting Zenobia als partner gevraagd voor een toekomstige tentoonstelling getiteld “We Were Kings” in 2023, waarvoor het eerste gesprek heeft plaatsgevonden in september 2021. Het RMO wil met deze tentoonstelling, over aegyptiaca in de moderne popmuziek, een jong, divers publiek aantrekken.

Naast de reguliere sponsors hebben aan het Venetiëcongres twee sponsors eenmalig bijgedragen, te weten Dante Alighieri en de Poorters van Venetië. Hetzelfde geldt voor het Jozefcongres, dat mede is gefinancierd door het Oosters Instituut en het Leiden University Centre for the Arts in Society (LUCAS). Ook heeft het Jozefcongres tot twee nieuwe samenwerkingen geleid, met de Openbare Bibliotheek Amsterdam en met het platform Things That Talk. De samenwerking met zowel de OBA als TTT wordt naar alle waarschijnlijkheid in 2022 voortgezet. De OBA heeft aangegeven samen te willen werken met toekomstige congressen of andere activiteiten, waardoor de OBA voor de locatie voor het volgende congres in het vizier staat. In overleg met Fresco Sam-Sin is het idee ontstaan voor een tweemaandelijks Zenobia-object om het overgebleven budget voor de Jozef-tour aan op te maken.

In november is de voorzitter van de Stichting door docenten aan de Radboud Universiteit Nijmegen gevraagd om over de Stichting te komen vertellen bij het vak Wetenschap & Samenleving. Maurits heeft eerst over de doelen en activiteiten van de Stichting verteld, waarna de studenten zelf aan de slag gingen met het ontwerpen van een activiteit voor een breed publiek. De studenten waren enthousiast over het college en de Stichting en een student heeft zich naar aanleiding hiervan ook opgegeven voor het Organiserend Comité.

4. Realisatie boekjaar 2021

Realisatie 2021: Uitgaven

UIT	Gerealiseerd	Begroot
Activiteiten	€ 4.297,43	€ 10.225,00
Zenobialezing	€ 322,27	€ 50,00
Valkhof Museum	€ -	€ 50,00
Week van de Klassieken	€ 200,00	€ 75,00
Boekpresentatie Xerxes	€ -	€ 50,00
Zenobiacongres: Venetië	€ 831,03	€ 5.000,00
Zenobiacongres: Jozef	€ 2.944,13	€ 5.000,00
Premiën	€ 500,00	€ 1.000,00
Zenobiabeurs	€ 500,00	€ 1.000,00
Zenobiareeks	€ 571,30	€ 1.550,00
Incidentele aanschaf	€ -	€ 500,00
Verzendkosten	€ 43,80	€ 50,00
Uitgave boeken	€ 527,50	€ 1.000,00
Promotiemateriaal & publiciteit	€ 35,00	€ 100,00
Publiciteit	€ 35,00	€ 100,00
Vaste lasten voorzieningen	€ 257,43	€ 320,00
Bankrekening	€ 161,11	€ 200,00
Izettle en Mollie	€ 18,35	€ 20,00
Webhosting	€ 77,97	€ 100,00
Bestuurskosten	€ 164,08	€ 1.079,75
Vergaderingen	€ 112,63	€ 200,00
Donateursborrel	€ -	€ 200,00
Onvoorziene kosten (5%)	€ 51,45	€ 679,75
TOTAAL UITGAVEN	€ 5.825,24	€ 14.274,75

Realisatie 2021: Inkomsten

IN	Gerealiseerd	Begroot
Activiteiten	€ 4.330,24	€ 10.000,00
Week van de Klassieken	€ 125,00	€ -
Zenobiacongres: Venetië	€ 2.384,69	€ 5.000,00
Zenobiacongres: Jozef	€ 1.820,55	€ 5.000,00
Donaties	€ 1.505,00	€ 1.300,00
Vrienden, begunstigers, patronen	€ 1.505,00	€ 1.300,00

Zenobiareeks	€ 3.075,69	€ 500,00
Verkoop boeken	€ 575,69	€ 500,00
Fondsenwerving Bundel inclusieve Oudheid	€ 2.500,00	
Sponsoring	€ -	€ -
-	€ -	€ -
Rente & vermogen	€ -	€ 2.000,00
Rente spaarrekeningen	€ -	€ -
Overboeking van spaarrekening	€ -	€ 2.000,00
TOTAAL INKOMSTEN	€ 8.910,93	€ 12.500,00

REËEL RESULTAAT	€ 3.085,69
------------------------	-------------------

Balans Bezittingen	1-1-2022
Boeken Zenobiareeks	2.232,00 €
Spaarrekening	15.004,65 €
Bankrekening	8.010,79 €
Contant geld	178,00 €
	25.425,44 €

Opmerkingen bij realisatie van 2021

De Stichting heeft ondanks de moeilijkheden die de coronacrisis met zich meebracht/-brengt financieel een tamelijk goed jaar gekend. Dit is vooral te danken aan de gulle gaven voor het Venetiëcongres en de relatief lage uitgaven voor dit congres. De hierop gemaakte winst zal gebruikt worden om de kosten van de aan dit congres verbonden bundel te dekken. De hoogte van het gerealiseerde resultaat is bovendien wat vertekend, omdat hierin ook de fondsen zijn opgenomen voor de bundel over de inclusieve oudheid. De kosten hiervoor zullen pas in 2022 bij de Stichting gedeclareerd worden (vandaar ook het betrekkelijk hoge begrotingsresultaat). Ook zal het resterende deel van de Zenobiabeurs van 2020 (€500,-) nog uitgekeerd worden in het volgende boekjaar.

5. Begroting 2022

Begroting 2022: uitgaven

UIT	
Activiteiten	€ 5.550,00
Zenobialezing	€ 375,00
Boekpresentatie Xerxes	€ 50,00
Week van de Klassieken	€ 75,00
Boekpresentatie Cleopatra	€ 50,00
Zenobiacongres: Steppe	€ 5.000,00
Premiën	€ 1.000,00
Zenobiabeurs	€ 1.000,00
Zenobiareeks	€ 3.050,00
Incidentele aanschaf	€ 500,00
Verzendkosten	€ 50,00
Uitgave boeken	€ 2.500,00
Promotiemateriaal & publiciteit	€ 100,00
Publiciteit	€ 100,00
Vaste lasten voorzieningen	€ 320,00
Bankrekening	€ 200,00
Izettle en Mollie	€ 20,00
Webhosting	€ 100,00
Bestuurskosten	€ 1.131,00
Vergaderingen	€ 200,00
Reiskosten bestuur	€ 200,00
Donateursborrel	€ 200,00
Onvoorziene kosten (5%)	€ 531,00
TOTAAL UITGAVEN	€ 11.151,00

Begroting 2022: inkomsten

IN	
Activiteiten	€ 5.000,00
Zenobialezing	€ -
Boekpresentatie Xerxes	€ -
Week van de Klassieken	€ -
Boekpresentatie Xerxes	€ -
Zenobiacongres: Steppe	€ 5.000,00

Donaties	€ 1.300,00
Vrienden, begunstigers, patronen	€ 1.300,00
Zenobiareeks	€ 500,00
Verkoop boeken	€ 500,00
Sponsoring	€ -
-	€ -
Rente & vermogen	€ 2.000,00
Rente spaarrekeningen	€ -
Overboeking van spaarrekening	€ 2.000,00
TOTAAL INKOMSTEN	€ 8.800,00
BEGROOT RESULTAAT	€ -2.351,00

6. Verklaring Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht was ook dit jaar zeer onder de indruk van alle activiteiten die het Zenobiabestuur heeft ondernomen. Het was opnieuw een zwaar pandemiejaar, waarin desondanks allerlei mooie en succesvolle bijeenkomsten zijn georganiseerd. Ook heeft de RvT complimenten voor het verslag en de jaarrekening. De financiën staan er zeer goed voor. Om de toekomstige inkomsten veilig te stellen adviseert de RvT om nog eens goed te kijken naar het Venetiëcongres en na te denken over wat daar goed is gegaan met vrijwillige bijdragen en of dat ook in de toekomst op dezelfde manier kan worden gerealiseerd bij andere activiteiten. Donatie middels automatische incasso zou ook een goede optie zijn die uitgewerkt kan worden.

De RvT is positief over de Zenobiabeurs en zeer enthousiast over Zenobia's betrokkenheid bij het diverser en inclusiever maken van het basis- en voortgezet onderwijs en wil hier ook in de komende periode graag nog eens verder over meedenken met het bestuur. Een overweging zou kunnen zijn om in het bestuur iemand op te nemen die zelf werkzaam is in het voortgezet onderwijs.

Het congres was eveneens een succes, maar het blijft jammer dat de bezoekersaantallen van het congres afnemen. Om die reden is het belangrijk na te blijven denken over andere vormen van kennisdeling, i.p.v. of in combinatie met het congres. Dit blijft ook relevant als Zenobia nieuwe groepen wil bereiken, bijvoorbeeld een jonger en diverser publiek. Voorbeelden van andere vormen van kennisdeling zouden kennisclips kunnen zijn of het maken van podcasts. Podcasts en kennisclips kunnen eventueel gecombineerd worden met een korter congres. Opvallend is wel dat een enkele online lezing wel erg goed werkt. De jaarlijkse Zenobialezing, dit jaar door Prof. dr. Danielle Slootjes, trok ca. 500 kijkers. Het gaat dus vooral om goed na te denken wat wel en niet werkt voor het congres. Het idee om de vaste bezoekers hierover naar hun mening te vragen wordt sterk ondersteund door de RvT. Over het thema van het aankomend congres is de RvT erg enthousiast.

De voltallige RvT is bereid om voor nog een termijn te tekenen en vraagt het bestuur hierover een beslissing te nemen. Tot slot biedt de RvT aan om ook tussentijds regelmatig te brainstormen met het bestuur over verschillende plannen en activiteiten en wenst de RvT het bestuur succes met alle activiteiten in het nieuwe jaar.

7. Ondertekening

Maurits de Leeuw

Voorzitter van het bestuur van de Stichting Zenobia

Maaïke van Berkel

Voorzitter van de Raad van Toezicht van de Stichting Zenobia

Michèle Meijer

Secretaris van het bestuur van de Stichting Zenobia

Sven Betjes

Penningmeester van het bestuur van de Stichting Zenobia